

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б. Д.
Гаврилишина

Кафедра міжнародної економіки

**«Співробітництво України та ЄС у інноваційно-інвестиційній
діяльності»**

Спеціальність: 051 – Економіка

Освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Виконав студент групи ЕМЕм-21

Пелех Р.В.

(підпис)

Науковий керівник д.е.н., професор

Куриляк В.Є.

(підпис)

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті міжнародного співробітництва.....	6
1.1. Поняття інноваційно-інвестиційної діяльності та її ключові складові.....	6
1.2. Роль міжнародного співробітництва у стимулюванні інноваційних процесів.....	10
Висновки до розділу 1.....	15
Розділ 2. Аналіз стану співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.....	16
2.1. Поточний стан інноваційної діяльності в Україні: виклики та можливості..	16
2.2. Інструменти підтримки інноваційної діяльності з боку ЄС.....	21
2.3. Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.....	27
Висновки до розділу 2.....	32
Розділ 3. Перспективи розвитку співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.....	33
3.1. Пріоритетні напрями інноваційного співробітництва.....	33
3.2. Подолання бар'єрів і створення сприятливих умов для інвестицій між Україною та ЄС.....	38
3.3. Перспективні напрями інтеграції України в європейський інноваційний простір.....	42
Висновки до розділу 3.....	46
Висновки.....	48
Список використаної літератури.....	50

Вступ

Інноваційно-інвестиційна діяльність є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності країн у сучасному світі. Інновації забезпечують підвищення продуктивності праці, вдосконалення технологій та створення нових галузей економіки, тоді як інвестиції є необхідним джерелом фінансування цих процесів. У цьому контексті співробітництво між Україною та Європейським Союзом у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності набуває особливого значення, оскільки сприяє не лише економічному розвитку, а й інтеграції України в європейський економічний простір. Розширення взаємодії з країнами ЄС відкриває для України доступ до сучасних технологій, передового досвіду управління, високоякісних інвестиційних ресурсів та європейських програм підтримки інновацій. Водночас це співробітництво створює можливості для реалізації спільних проєктів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності української економіки, розвитку наукоємних галузей, а також інтеграції України в глобальні ланцюги доданої вартості.

Актуальність теми дослідження зумовлена сучасними викликами, з якими стикається Україна. Це, зокрема, потреба в модернізації економіки, прискоренні цифровізації, адаптації до кліматичних змін, а також подолання наслідків економічних і соціальних криз. Інноваційно-інвестиційне співробітництво з ЄС може стати дієвим інструментом для розв'язання цих проблем, забезпечуючи більш стійке та збалансоване економічне зростання.

Важливість теми також підкреслюється необхідністю виконання зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Цей документ не лише визначає стратегічні напрями співпраці, а й відкриває доступ до європейських фінансових інструментів та ініціатив, таких як програма «Горизонт Європа» і фонд InvestEU. Дослідження механізмів і форм співробітництва у цьому контексті є актуальним для визначення оптимальних шляхів реалізації національних інтересів України. В умовах посилення конкуренції на глобальних ринках важливо знайти ефективні способи адаптації

національної економіки до нових умов. Інноваційно-інвестиційне співробітництво з країнами ЄС сприяє впровадженню високих стандартів якості, екологічної безпеки та сталого розвитку, які стають дедалі важливішими для міжнародної торгівлі та інвестицій.

Дослідження співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності є не лише актуальним, а й стратегічно важливим, оскільки воно спрямоване на забезпечення довгострокового економічного зростання, інтеграції України у європейський інноваційний простір та посилення її позицій на міжнародній арені.

Метою дипломної магістерської роботи: дослідити основні напрями, механізми та перспективи співробітництва України та Європейського Союзу у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності, виявити можливості для активізації взаємодії з метою забезпечення економічного зростання, модернізації економіки України та інтеграції до європейського інноваційного простору.

В процесі дослідження поставлено виконання ряду завдань:

- охарактеризувати поняття інноваційно-інвестиційної діяльності;
- проаналізувати роль міжнародного співробітництва у стимулюванні інноваційних процесів;
- оцінити правові та інституційні аспекти співпраці України та ЄС в інноваційній сфері;
- окреслити поточний стан інноваційної діяльності в Україні;
- дослідити інструменти підтримки інноваційної діяльності з боку ЄС;
- проаналізувати проблеми та перспективи співпраці України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності;
- визначити пріоритетні напрями інноваційного співробітництва між Україною та ЄС;
- розробити рекомендації щодо подолання бар'єрів і створення сприятливих умов для інвестицій;
- запропонувати перспективні напрями інтеграції України в європейський інноваційний простір.

Об’єкт дослідження: процеси співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Предмет дослідження: механізми, форми та інструменти взаємодії України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності, а також їхній вплив на економічний розвиток України.

Методи дослідження: у роботі використано методи аналізу та синтезу для вивчення інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС, порівняльний аналіз для оцінки ефективності механізмів взаємодії, статистичний метод для аналізу динаміки інвестиційних потоків, метод прогнозування для визначення перспектив розвитку співпраці, а також графічний метод для наочного представлення результатів.

Практичне значення роботи: полягає в тому, що результати дослідження можуть бути застосовані державними органами для розробки стратегій співпраці з ЄС, підприємствами для формування інноваційно-інвестиційних стратегій, науково-дослідними установами для подальших досліджень та у навчальному процесі для підготовки фахівців у сфері міжнародної економіки, інноваційної діяльності та інвестицій.

Структура магістерської дипломної роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел.

Розділ 1. Теоретичні основи інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті міжнародного співробітництва

1.1. Поняття інноваційно-інвестиційної діяльності та її ключові складові.

Інноваційно-інвестиційна діяльність - це сукупність економічних, організаційних і технічних процесів, що спрямовані на створення та впровадження нових або вдосконалених продуктів, технологій, послуг, а також модернізацію виробничої бази за рахунок інвестицій. Основною метою цієї діяльності є підвищення конкурентоспроможності підприємств, стимулювання економічного зростання і забезпечення сталого розвитку економіки.

Н. Ковальчук, К. Смольнікова та К. Жалоба у своїх дослідженнях підкреслюють, що інноваційно-інвестиційна діяльність спрямована на оновлення виробництва та впровадження новітніх технологій, що відповідає моделі сталого розвитку. Дослідники акцентують увагу на необхідності подолання обмежень у фінансуванні та розробці ефективних механізмів державної підтримки цієї діяльності [1].

Інноваційно-інвестиційна діяльність - це інтегрований процес, що поєднує впровадження інновацій та залучення інвестицій для досягнення стратегічних цілей економіки, таких як стале зростання, підвищення конкурентоспроможності та економічна трансформація. Цей процес охоплює науково-дослідну діяльність, розробку нових технологій, створення продуктів і послуг, модернізацію інфраструктури та підвищення ефективності виробництва [2].

У роботах О. Зельдіної інноваційно-інвестиційна діяльність описується як важливий інструмент сталого розвитку економіки. Зазначається, що цей процес включає інтеграцію інноваційного потенціалу з фінансовими інвестиціями для забезпечення довгострокового економічного ефекту [3].

Ці визначення підкреслюють роль інтеграції інвестицій і новаторських підходів у забезпеченні сталого розвитку економіки, а також важливість державної підтримки.

Таблиця 1.1.

Риси понять: інвестиційна діяльність та інноваційна діяльність

Спільні риси	Відмінні риси	
-спрямованість на отримання результату, одержання доходу або іншого соціально-економічного ефекту; -правова основа – суб'єкти та об'єкти інноваційно-інвестиційної діяльності розвиваються за законами та правовими актами України, а держава виконує функції керування та регулювання процесів цього розвитку; -системна категорія, яка потребує системного підходу в управлінні та відбиває певний процес; -термін вкладання коштів в проект характеризується різною тривалістю.	Інвестиційна діяльність:	Інноваційна діяльність:
	-вкладення коштів у розвинені (традиційні) сфери діяльності; -у кризові періоди діяльність обмежується; -вкладення коштів не завжди пов'язане з нарощенням основного капіталу; -інвестиції без інновацій обмежені в часі та обсягах; -здійснюється при мінімальних ризиках; -низький або середній рівень прибутковості.	-впровадження проектів у сфері діяльності різні за рівнем розвитку; -сприяє подоланню кризового етапу в діяльності підприємства; забезпечує оновлення та приріст основного капіталу; -впровадження інновацій збільшує потреби в інвестиціях; -генерує високий рівень ризику не виконання проекту та втрати інвестованих коштів; -в умовах успішної реалізації – надприбуток.

*побудовано автором

Основним інструментом інноваційної діяльності є інновації, які у вузькому сенсі сприяють реалізації різних інноваційних проектів і є двигуном науково-технічного процесу в широкому сенсі [4].

Науковці розглядають інновації як результат запровадження новації, або як будь-які зміни (навіть модернізація), як процес, як систему, як об'єкт і як ідеї (рис. 1.1).

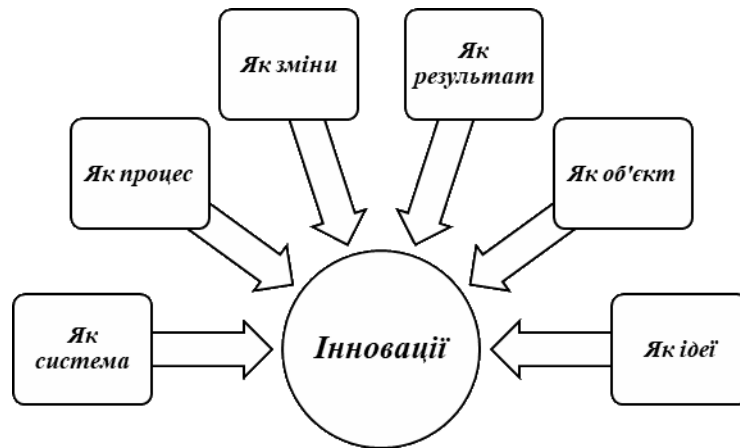

Рис. 1.1. Інтерпретація поняття «інновація» в наукових дослідженнях

Джерело: систематизовано автором за [4].

Інновація може також означати впровадження нових продуктів, процесів або маркетингових стратегій, а також організаційних підходів, які сприяють досягненню цінних результатів. Ці результати можуть включати підвищення ефективності, поліпшення добробуту або створення конкурентних переваг. Серед ключових учасників інноваційного процесу є громадські організації, дослідницькі центри, університети, приватні компанії, фінансові інститути, а також державні відомства та установи. Ці суб'єкти співпрацюють, обмінюючись фінансовими ресурсами, знаннями та навичками, створюючи таким чином складну інноваційну екосистему.

Виходячи з такого розуміння інноваційного процесу, інноваційна політика охоплює всі заходи та інструменти, що підтримують і сприяють його ефективному функціонуванню. Її головна мета полягає у виявленні та усуненні вузьких місць і перешкод в інноваційному процесі. Хоча інноваційна політика не має прямого зв'язку із загальнополітичними цілями, такими як економічне зростання чи охорона здоров'я, вона опосередковано сприяє їх досягненню через оптимізацію процесу створення інновацій. Інституційна підтримка інноваційного розвитку є ключовою проблемою, що вказує на важливість покращення механізмів державного фінансування та залучення приватного сектору до інноваційного процесу, використовуючи успішний досвід європейських країн.

Складові інноваційно-інвестиційної діяльності включають різноманітні елементи, які взаємопов'язані та спрямовані на розробку, впровадження та фінансування інновацій. Ці компоненти можна розбити таким чином:

1. Інноваційні складові:

- дослідження та розробки (НДДКР): фундаментальні та прикладні дослідження для створення нових технологій, продуктів або послуг;
- розвиток технологій: впровадження та подальший розвиток технологій, що відповідають вимогам ринку;
- аналіз ринку: оцінка потреб ринку та тенденцій для спрямування інновацій;
- прототипування: створення та тестування прототипів нових продуктів або технологій.

2. Інвестиційні складові:

- фінансування: надання коштів через внутрішні (власний капітал) або зовнішні джерела (інвестори, позики, гранти);
- інвестиції в інфраструктуру: будівництво та модернізація фізичної та технологічної інфраструктури;
- управління ризиками: виявлення та управління ризиками, пов'язаними з фінансуванням та впровадженням інновацій.

3. Організаційно-інституційні складові:

- нормативно-правова база: правові та нормативні акти, що сприяють інноваційній та інвестиційній діяльності;
- кооперація: взаємодія між державою, бізнесом, наукою та громадянським суспільством.;
- міжнародна співпраця: участь у програмах ЄС, таких як Horizon Europe [5].
- інноваційна екосистема: мережа учасників, які обмінюються знаннями, ресурсами та навичками.

4. Соціальна та екологічна складові:

- сталий розвиток: інтеграція екологічних цілей в інноваційний процес;

- соціальна вигода: просування інновацій, спрямованих на вирішення соціальних проблем [6], [7].

1.2. Роль міжнародного співробітництва у стимулюванні інноваційних процесів.

Міжнародне співробітництво відіграє вирішальну роль у стимулюванні інноваційних процесів, оскільки забезпечує доступ до глобальних ресурсів, знань і технологій, а також сприяє інтеграції країн у світову економіку знань.

Залучення фінансування та інвестицій забезпечує доступ до грантів, кредитних програм і прямих іноземних інвестицій, сприяючи прискоренню інноваційних процесів і розвитку інфраструктури. Одним із ключових елементів міжнародного співробітництва є фінансова підтримка інновацій. Програми, такі як Horizon Europe, дозволяють країнам, що розвиваються, отримувати гранти на дослідження та розробки для проведення науково-дослідних робіт і впровадження інноваційних проектів. Наприклад, Україна, як асоційований член цієї програми, отримує можливість фінансування досліджень у сферах цифровізації, зеленої енергетики та медицини. Участь у таких ініціативах дозволяє інтегруватися в європейську інноваційну екосистему та знижує фінансові ризики для локальних інвесторів [8], [9].

Іноземні інвестори все частіше спрямовують ресурси в інноваційні сектори, де є перспективи масштабування. Міжнародна співпраця дозволяє країнам, що розвиваються, залучати ПІІ для розвитку стартапів і технологічних компаній. У 2023 році через ініціативу UkraineInvest в Україні вдалося залучити іноземні інвестиції в сферу ІТ та агротехнологій навіть в умовах воєнного конфлікту [10].

Такі інституції, як Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) і Світовий банк, пропонують кредитні програми для підтримки інноваційних проектів. Ці ресурси часто спрямовуються на розвиток технологічної інфраструктури та цифрових послуг, що є основою для подальших інновацій. Наприклад, у рамках співпраці

ЄІБ та України було профінансовано модернізацію наукових установ і запуск стартап-інкубаторів [9].

Міжнародні партнери часто беруть на себе частину ризиків, пов'язаних із впровадженням інновацій. Це може включати фінансування на початкових стадіях проектів (seed funding) або страхування ризиків для підприємств, що займаються наукоємним виробництвом.

Міжнародні дослідницькі проекти створюють можливості для обміну передовими технологіями, інноваційними ідеями та найкращими практиками. Цей процес пришвидшує трансфер технологій і стимулює локальні інноваційні процеси. Міжнародна кооперація сприяє інтеграції дослідницьких установ у глобальні мережі, що забезпечує доступ до сучасних технологій. Цей процес сприяє швидкому освоєнню нових методів роботи, розширенню технологічної бази та інтеграції локальних економік у глобальні інноваційні мережі [11].

Спільні науково-дослідні проекти та участь у міжнародних дослідницьких ініціативах дозволяє країнам співпрацювати у створенні інноваційних продуктів. В рамках співпраці з європейськими університетами та дослідницькими центрами українські науковці отримують доступ до передового обладнання та наукових баз даних, що значно підвищує якість досліджень

Міжнародні проекти сприяють обміну знаннями через навчання та стажування спеціалістів. Наприклад, програми академічної мобільності Erasmus+ дозволяють українським студентам і науковцям здобувати досвід у провідних університетах Європи, що підвищує їхню кваліфікацію і сприяє впровадженню сучасних практик у локальні дослідження. Обмін знаннями допомагає адаптувати перевірені технологічні рішення до локальних умов. Наприклад, європейські країни надають рекомендації щодо розвитку відновлюваної енергетики, яку Україна успішно впроваджує для декарбонізації економіки [12].

Співпраця з міжнародними партнерами дозволяє формувати інноваційні кластери, які сприяють інтеграції науки, бізнесу та освіти. Це забезпечує синергетичний ефект у створенні продуктів із високою доданою вартістю. У

Європейському інноваційному індексі (European Innovation Scoreboard) наголошується, що країни з тісними міжнародними зв'язками демонструють вищі показники інноваційної діяльності [13].

Розвиток інноваційних екосистем забезпечується завдяки створенню міжнародних мереж співпраці між науковими установами, університетами, бізнесом і урядовими структурами. Це дозволяє країнам обмінюватися досвідом, спільно реалізовувати масштабні проекти та залучати ресурси для впровадження інновацій. За даними Програми розвитку ООН, такі мережі сприяють створенню нових бізнес-моделей та інноваційних рішень [14].

Розвиток інноваційних екосистем за допомогою міжнародного співробітництва дозволяє країнам ефективно використовувати свої ресурси, підвищувати конкурентоспроможність і забезпечувати сталий розвиток. Участь у міжнародних програмах допомагає країнам, що розвиваються, впроваджувати інновації, адаптовані до глобальних викликів.

Інновації, створені в рамках міжнародного співробітництва, мають вищий потенціал комерціалізації на глобальних ринках. Україна, завдяки партнерству із країнами ЄС, отримала можливість експортувати інноваційні продукти та інтегруватися у світові ланцюги доданої вартості (UNDP, 2023) [12].

Міжнародне співробітництво допомагає адаптувати інноваційні продукти до стандартів глобальних ринків, таких як європейські технічні регламенти та екологічні вимоги. Це підвищує довіру споживачів і дозволяє локальним компаніям конкурувати з міжнародними гравцями. Міжнародна співпраця сприяє включенню інноваційних підприємств у глобальні ланцюги створення вартості. Це забезпечує не лише збут продукції, а й інтеграцію локальних розробок у виробничі процеси великих міжнародних корпорацій. Наприклад, Україна успішно співпрацює з європейськими партнерами в галузі аерокосмічних технологій [15].

Міжнародні організації, такі як Європейський інвестиційний банк, часто фінансують проекти, спрямовані на розвиток експортного потенціалу локальних компаній. Такі ініціативи включають інвестування у створення логістичних

центрів, маркетингові кампанії та технологічні вдосконалення для відповідності глобальним стандартам. Міжнародне співробітництво сприяє створенню спільних платформ для просування інновацій, таких як виставки, форуми та онлайн-майданчики. Наприклад, UkraineInvest допомагає локальним стартапам презентувати свої розробки на європейських та азійських ринках [6].

Міжнародна спільнота також виступає джерелом підтримки в умовах глобальних і локальних криз. Наприклад, в умовах війни в Україні міжнародні програми підтримують розвиток стартапів і наукових досліджень, щоб забезпечити стабільність інноваційного середовища навіть за умов обмежених ресурсів [11]. Міжнародне співробітництво стає ключовим інструментом для підтримки інноваційних процесів в умовах кризових ситуацій, таких як економічні потрясіння, воєнні конфлікти чи природні катаклізми. Воно сприяє збереженню інноваційного потенціалу країн та забезпечує необхідні ресурси для розвитку в складних обставинах.

Міжнародні організації та донори забезпечують фінансування для продовження інноваційної діяльності навіть за умов обмежених національних ресурсів. Наприклад у 2022-2023 роках Програма розвитку ООН (UNDP) ініціювала фінансування стартапів в Україні для підтримки інноваційного підприємництва під час воєнного конфлікту. Ця допомога включала гранти на розвиток технологій у сфері енергетики та цифровізації [16].

Міжнародне співробітництво сприяє створенню та підтримці інноваційних хабів, технопарків і інкубаторів, які забезпечують розвиток нових ідей навіть у складні часи. Наприклад Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) фінансує проекти модернізації інфраструктури дослідницьких центрів в Україні, що дозволяє продовжувати розробки у сфері технологій і науки. Спільні ініціативи з міжнародними партнерами забезпечують інтеграцію українських розробників у глобальні інноваційні екосистеми, дозволяючи мінімізувати втрати інтелектуального потенціалу. Під час криз країни можуть отримувати доступ до міжнародного досвіду і новітніх технологій для адаптації до нових викликів для залучення експертних знань та технологій. Наприклад, під час війни в Україні

європейські партнери активно діляться знаннями в галузях енергетичної безпеки, кіберзахисту та медичних технологій, щоб допомогти країні адаптуватися до нових умов [6].

Криза може стати поштовхом для розвитку інноваційних продуктів та створенню нових ринків, які відповідають на нові виклики. Через міжнародні виставки та форуми українські компанії мають можливість представити свої інновації на світових ринках, розширюючи бізнес навіть у важких умовах.

Висновки до розділу 1

Розглянутий у розділі теоретичний базис інноваційно-інвестиційної діяльності дозволяє зробити кілька ключових висновків.

По-перше, інноваційно-інвестиційна діяльність виступає важливим драйвером економічного зростання, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності національних економік у глобальному середовищі. Вона поєднує розробку та впровадження новітніх технологій із залученням фінансових ресурсів для їх реалізації, що вимагає системного підходу та стратегічного управління.

По-друге, міжнародне співробітництво у сфері інновацій та інвестицій є важливим інструментом для інтеграції економік, обміну передовим досвідом і технологіями. Участь у міжнародних проєктах дозволяє знижувати інвестиційні ризики, залучати додаткові ресурси та сприяти розвитку інноваційної інфраструктури.

По-третє, ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності в міжнародному контексті значною мірою залежить від економічної політики держав, регуляторного середовища, рівня розвитку фінансових ринків, а також здатності суб'єктів господарювання адаптуватися до глобальних змін.

Таким чином, теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті міжнародного співробітництва підкреслює її комплексний характер та важливість міждисциплінарного підходу до аналізу і впровадження. Це створює основу для подальших практичних досліджень і вироблення рекомендацій щодо підвищення ефективності цієї діяльності.

Розділ 2. Аналіз стану співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності

2.1. Поточний стан інноваційної діяльності в Україні: виклики та можливості.

Україна має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності завдяки своїм ресурсам, інтелектуальному капіталу та стратегічному розташуванню. Однак, реалізація цього потенціалу стикається з низкою викликів, серед яких нестабільна економічна ситуація, недостатній рівень інвестицій у науково-дослідну діяльність, низький рівень комерціалізації інновацій та слабка підтримка держави.

Виклики інноваційного розвитку:

1. Низький рівень фінансування науки та технологій.

У більшості розвинених країн світу фінансування науки та технологій є одним із ключових чинників економічного зростання. Однак в Україні фінансування науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності залишається надзвичайно низьким.

Частка ВВП України, яка спрямовується на дослідження та розробки, залишається на рівні близько 0,5%, що значно нижче за рекомендований ОЕСР рівень у 2-3% для країн із стабільною інноваційною економікою [17]. Цей показник обмежує можливості розвитку наукових установ та університетів, а також гальмує впровадження новітніх технологій у виробництво. Для порівняння, у Німеччині та Швеції цей показник перевищує 3% ВВП. Через обмежені ресурси багато перспективних наукових розробок залишаються нереалізованими, а українські вчені змушені працювати за кордоном.

Нестача фінансування також негативно впливає на розвиток матеріально-технічної бази університетів та наукових інститутів. Відсутність сучасного обладнання робить неможливим проведення передових досліджень у таких галузях, як біотехнології, нанотехнології чи штучний інтелект.

У 2023 році видатки на науково-дослідну діяльність в Україні становили 0,5% ВВП, тоді як середній рівень у країнах ЄС перевищує 2% ВВП (Німеччина – 3,1%, Швеція – 3,4%). Лише 15% коштів, які виділяються на науку в Україні, надходять із приватного сектору. Для порівняння: у США цей показник сягає 70% [18].

2. Слабкий зв'язок між наукою та бізнесом.

Українські підприємства рідко інвестують у наукові розробки, а співпраця між університетами, дослідницькими установами та бізнесом залишається недостатньо розвинутою. За даними Українського інституту майбутнього, лише 10% підприємств активно впроваджують інновації [19]. Ефективна інноваційна діяльність базується на тісній співпраці науки та бізнесу. У розвинених країнах наукові установи працюють у тісній координації з приватним сектором, що дозволяє швидко впроваджувати наукові відкриття у виробництво.

В Україні цей зв'язок слабкий через кілька причин. По-перше, бізнес часто не зацікавлений у довгострокових інвестиціях у науку через економічну нестабільність. По-друге, університети та наукові установи рідко орієнтовані на комерційний результат своїх досліджень. Як результат, лише близько 10% українських компаній активно впроваджують інновації у свою діяльність, що є одним із найнижчих показників у Європі.

3. Недостатня підтримка стартапів та інноваційних підприємств.

Хоча в Україні зростає кількість технологічних стартапів, екосистема для їх підтримки потребує розвитку. Серед перешкод - обмежений доступ до фінансування та відсутність інфраструктури для масштабування інновацій.

В Україні поступово формується екосистема стартапів, але її розвиток гальмується низкою факторів. Обмежений доступ до венчурного капіталу є однією з головних проблем. За оцінками Startup Blink, більшість українських стартапів зіштовхуються з браком фінансування на ранніх етапах, що часто змушує підприємців шукати підтримки за кордоном. У світовому рейтингу стартап-екосистем Startup Blink 2023 Україна посідає 47-ме місце серед 100 країн, хоча Київ займає 32-гу позицію серед міст світу [20].

Крім того, відсутність необхідної інфраструктури, такої як акселератори, інкубатори та центри трансферу технологій, створює додаткові бар'єри для розвитку інноваційних підприємств.

Лише 16,4% українських підприємств заявляють про впровадження інновацій у свою діяльність (за даними Державної служби статистики України, 2022 рік). У 2022 році лише 10% підприємств займалися активними дослідженнями та розробками (R&D). У країнах ЄС цей показник значно вищий: Німеччина - 63%, Швеція - 57% [17], [21].

Повномасштабна війна змусила промислові підприємства суттєво скоротити витрати на інноваційну діяльність (рис. 2.1.). Зокрема, 42% підприємств повідомили, що скорочували витрати під час війни. Ще 39% підприємств залишили витрати на інноваційну діяльність на довоєнному рівні, але 19% підприємств їх збільшували. При цьому ситуація сьогодні може виглядати навіть дещо більш оптимістично, ніж, наприклад, минулого літа. Після року війни частині бізнесу вдалося відновити обсяги виробництва та експорту.

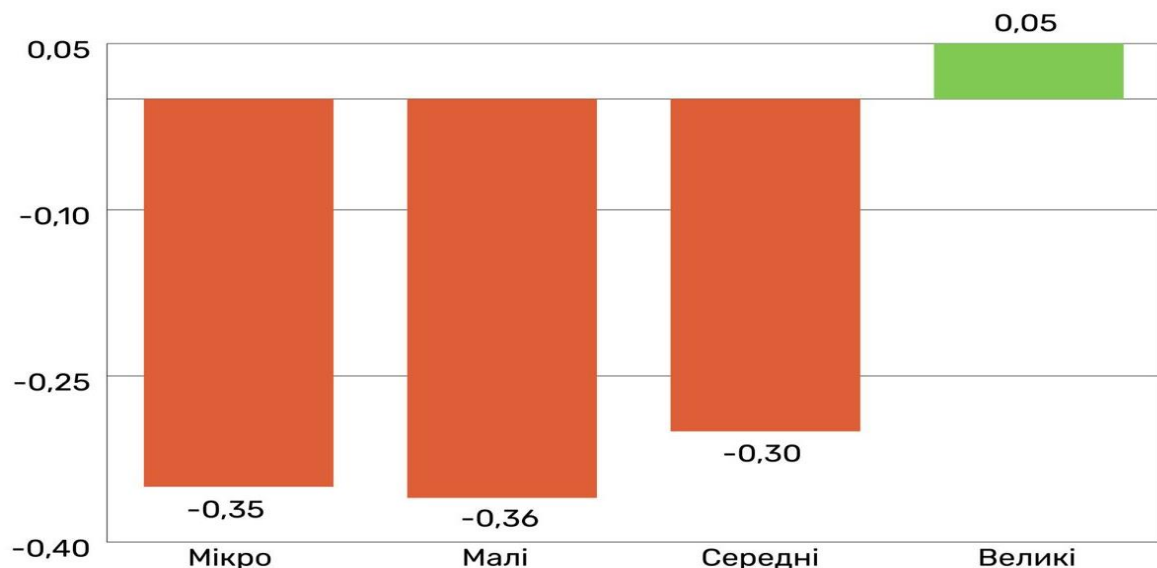

Рис. 2.1. Індекс змін витрат на інновації за розміром підприємств

Джерело: [22]

ІТ-галузь України є одним із найдинамічніших секторів економіки, демонструючи стабільне зростання навіть у складні економічні часи. Станом на 2023 рік, ІТ-індустрія приносить Україні понад \$6 млрд валютних надходжень щороку. Український ІТ-сектор демонструє стабільне зростання, генеруючи понад 6% ВВП країни та надаючи значний поштовх для розвитку інновацій. Українські компанії займаються розробкою штучного інтелекту, блокчейну, big data та інших передових технологій, що створює передумови для залучення міжнародних інвесторів [23].

Українські компанії спеціалізуються на розробці програмного забезпечення, штучного інтелекту, блокчейн-рішень та big data-аналітики. Наприклад, відомі стартапи, як Grammarly чи People.ai, вже зайняли свої позиції на міжнародному ринку, підтверджуючи високий потенціал українських розробників.

Найбільшими стартапами, що вирости в Україні, є Grammarly (оцінка \$13 млрд), GitLab (\$10 млрд), People.ai (близько \$1 млрд). Проте у 2023 році падіння обсягу венчурних інвестицій в українські стартапи сповільнилося до 11% р/р, загальна сума угод - 209 млн.дол. Перше півріччя 2024 року демонструє ознаки відновлення, обсяг угод збільшився в 4,1 раза порівняно з аналогічним періодом минулого року - з 68 млн дол. до 283 млн дол. - та перевищив показник 2022-2023 років. [24]. У 2023 році ІТ-індустрія України принесла 6,2 млрд доларів експортного доходу, що становить 6,4% ВВП країни. Кількість працівників у сфері ІТ перевищила 300 000 осіб, із середньорічним зростанням у 25% протягом останнього десятиліття [25]. Україна входить у топ-10 країн світу за кількістю сертифікованих розробників (Stack Overflow, 2023) та займає 1 місце у Європі за кількістю Java-розробників [26].

Участь України в програмах Horizon Europe і співпраця з європейськими університетами відкривають нові можливості для дослідників і технологічних компаній. Завдяки цьому українські проєкти можуть отримувати фінансування, експертизу та доступ до передових технологій. Участь України в програмах Європейського Союзу, таких як Horizon Europe, відкриває широкі можливості

для українських дослідників і компаній. Ці програми дозволяють отримувати фінансування для реалізації інноваційних проєктів, співпрацювати з провідними європейськими університетами та дослідницькими установами. Наприклад, у 2022 році кілька українських проєктів отримали гранти в межах Horizon Europe на розробку технологій у галузі медицини, енергетики та екології. Це свідчить про високу конкурентоспроможність українських науковців на міжнародному рівні. У 2022 році Україна отримала понад 120 грантів від програми Horizon Europe на загальну суму 90 млн євро, що зробило її одним із лідерів серед країн-партнерів програми. Близько 45% проєктів у межах цієї програми були зосереджені на галузях цифрових технологій, екології та медицини. [5].

Створення індустріальних парків, технологічних кластерів і наукових центрів сприяє формуванню умов для ефективного розвитку інноваційної діяльності. Зокрема, технологічний парк UNIT.City у Києві став прикладом успішного об'єднання інноваційного середовища з інвестиційними можливостями [27]. Завдяки сучасній інфраструктурі та орієнтації на міжнародні стандарти, UNIT.City приваблює як українські, так і міжнародні компанії.

Також в Україні розвиваються індустріальні парки та технопарки в інших регіонах. Це створює нові можливості для залучення інвестицій та підтримки регіонального розвитку. Уряд України планує збільшити кількість таких парків, щоб стимулювати інноваційну діяльність на локальному рівні.

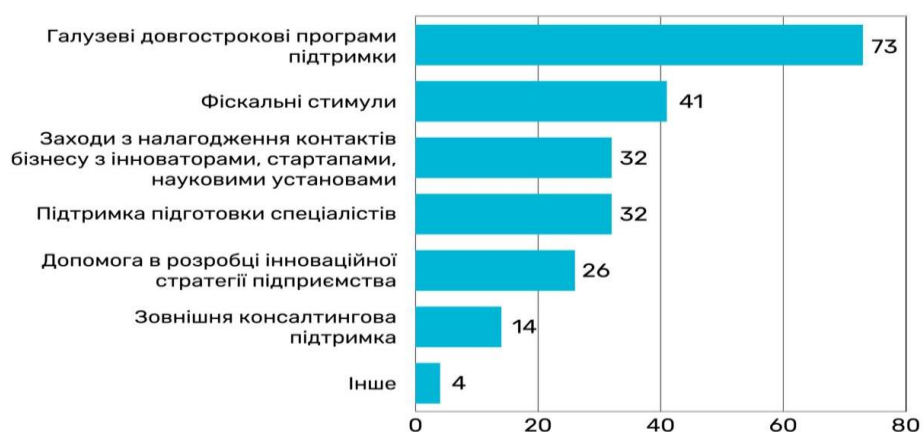

Рис. 2.2. Основні фактори, які стимулюють інноваційну діяльність компаній у сучасних умовах: результати опитування (%)

Джерело: [22]

Україна має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності, але для його реалізації необхідно подолати низку системних викликів. Ключовими завданнями залишаються забезпечення фінансування науки, стимулювання бізнесу до інноваційної діяльності та розбудова інноваційної інфраструктури. Лише за умови системного підходу Україна зможе інтегруватися у глобальну інноваційну економіку та зайняти гідне місце серед світових лідерів.

Для реалізації інноваційного потенціалу України необхідно розробити комплексну стратегію, яка включатиме підтримку науково-дослідних установ, стимулювання інноваційного бізнесу та залучення міжнародних партнерів. Лише через подолання існуючих бар'єрів Україна зможе стати конкурентоспроможною в глобальному інноваційному середовищі.

2.2. Інструменти підтримки інноваційної діяльності з боку ЄС

Європейський Союз активно сприяє розвитку інноваційної діяльності як у своїх країнах-членах, так і серед країн-партнерів, включаючи Україну. Завдяки інтеграції у європейський науковий та технологічний простір, Україна отримує доступ до різноманітних програм, грантів і фінансових інструментів, що сприяють підтримці інновацій. У цьому підрозділі розглядаються ключові інструменти, які пропонує ЄС для стимулювання інноваційної діяльності.

1. Програма Horizon Europe

Horizon Europe є флагманською програмою Європейського Союзу для підтримки наукових досліджень та інновацій, яка діє з 2021 до 2027 року. Її загальний бюджет становить 95,5 млрд євро, що робить її однією з найбільших у світі програм такого типу.

Основні напрями програми:

- 1) зелена енергетика та екологія. Зокрема, Horizon Europe фінансує розробки в галузі поновлюваних джерел енергії, зменшення викидів CO₂ та адаптації до зміни клімату;

- 2) цифровізація. Особлива увага приділяється розвитку штучного інтелекту, робототехніки, кібербезпеки та big data;
- 3) медицина та біотехнології. Horizon Europe підтримує інноваційні проєкти, які спрямовані на боротьбу з пандеміями, розвиток персоналізованої медицини та нових методів лікування.

Для України участь у Horizon Europe є стратегічною можливістю. Завдяки асоційованому членству Україна може брати участь у всіх конкурсах програми на рівних правах із країнами ЄС. У 2022 році українські установи отримали понад 90 млн євро грантових коштів, які були спрямовані на проєкти у сфері медицини, енергетики та цифровізації [5].

2. Innovation Fund

Innovation Fund - це один із найбільших фінансових інструментів ЄС, спрямованих на підтримку інноваційних проєктів у галузі зеленої економіки. Фонд підтримує розробки, які допомагають скоротити викиди парникових газів і досягти цілей кліматичної нейтральності до 2050 року.

Основні напрямки підтримки:

- 1) розробка та впровадження технологій збереження енергії, включаючи енергетичну ефективність у будівництві;
- 2) створення нових видів транспорту з нульовими викидами, зокрема електромобілів і водневих технологій;
- 3) фінансування трансформації секторів із високими викидами, таких як металургія, цементна та хімічна промисловість;
- 4) впровадження циркулярної економіки, яка мінімізує використання ресурсів і відходів.

Українські компанії можуть подаватися на участь у Innovation Fund, якщо вони відповідають екологічним стандартам і спрямовані на сталий розвиток. Наприклад, проєкти, пов'язані з розвитком сонячних електростанцій або інфраструктури для електротранспорту, мають високу ймовірність отримання фінансування [28].

3. Європейська рада з інновацій (European Innovation Council, EIC)

EIC - ключовий інструмент для підтримки стартапів, які створюють проривні інновації. Ця програма охоплює всі етапи інноваційного процесу - від досліджень до впровадження на ринок. Бюджет EIC становить 10,1 млрд євро.

Основні механізми підтримки:

- 1) EIC Pathfinder. Програма фінансує дослідження, які можуть змінити ринок. Наприклад, у 2022 році було підтримано проекти з розробки нових матеріалів для електроніки та біотехнологій.
- 2) EIC Accelerator. Програма надає гранти (до 2,5 млн євро) та інвестиції у стартапи, які мають високий ризик, але значний потенціал. Наприклад, українські стартапи у сфері дронів та штучного інтелекту можуть отримати фінансування для виходу на ринок.
- 3) EIC Transition. Ця програма спрямована на комерціалізацію дослідницьких результатів, допомагаючи впроваджувати їх у бізнес-середовище [29].

Українські стартапи вже активно беруть участь у програмах EIC, зокрема в галузі робототехніки, медичних технологій та блокчейну.

4. InvestEU

Програма InvestEU створена для стимулювання приватних інвестицій у стратегічно важливі сектори економіки. Вона забезпечує фінансування через гарантії для проектів у таких галузях:

- ✓ інновації та цифрові технології;
- ✓ екологічно чиста енергетика;
- ✓ розвиток інфраструктури.

Загальний бюджет InvestEU складає 26,2 млрд євро, і він спрямований на мобілізацію понад 372 млрд євро приватного капіталу.

Україна може скористатися InvestEU через співпрацю з Європейським інвестиційним банком (EIB). Наприклад, українські компанії, які займаються розробкою інфраструктури для "зеленого" транспорту, мають високі шанси на підтримку [30].

5. COST (European Cooperation in Science and Technology)

COST - це програма, спрямована на об'єднання науковців і фахівців з інновацій у єдину мережу. Програма не фінансує дослідження безпосередньо, але забезпечує гранти для міжнародної співпраці.

Основні напрямки діяльності COST:

- 1) організація конференцій, семінарів і воркшопів для обміну досвідом;
- 2) підтримка наукових мобільностей для українських дослідників;
- 3) створення платформ для спільних проєктів між науковцями з різних країн;
- 4) підтримка вчених з менш розвинених у науковому плані країн Європи, включно з Україною, через Inclusiveness Target Countries.

Україна бере активну участь у численних проєктах COST, особливо в галузях біотехнологій, медицини та штучного інтелекту [31].

6. EU4Innovation

EU4Innovation є програмою ЄС, спрямованою на підтримку інноваційного розвитку у країнах Східного партнерства, включаючи Україну.

Основні ініціативи програми:

- 1) підтримка стартапів через акселератори, такі як Boost Ukraine;
- 2) навчальні програми для підприємців у галузі високих технологій;
- 3) розвиток інноваційних кластерів і хабів.

EU4Innovation допомагає Україні інтегрувати інновації в економіку, підтримуючи малий та середній бізнес у виході на міжнародний ринок [32].

7. Програма ERA4Ukraine

ERA4Ukraine (European Research Area for Ukraine) - ініціатива ЄС, створена для підтримки українських науковців у контексті інтеграції України в європейський дослідницький простір. Програма 2022 року - для допомоги українським дослідникам, зокрема тим, хто змушений був покинути свої домівки через війну, а також тим, хто залишився в Україні. ERA4Ukraine сприяє інтеграції українських науковців у міжнародну наукову спільноту, зокрема через співпрацю з європейськими університетами та науковими центрами. Програма пропонує фінансову підтримку, стипендії для переміщених науковців,

інтеграцію в Horizon Europe та доступ до європейських наукових ресурсів. За 2022-2023 роки понад 4000 українських науковців скористалися ресурсами програми. Співпраця з провідними університетами ЄС дозволила українським ученим продовжити дослідження у ключових галузях, таких як енергетика, медицина та екологія. ERA4Ukraine сприяє збереженню наукового потенціалу України, надаючи ресурси для інноваційних досліджень та зміцнюючи зв'язки між українською наукою та європейським дослідницьким простором, що є важливим для відновлення країни [33].

8. Європейський інститут інновацій і технологій (EIT) - це унікальна структура Європейського Союзу, спрямована на поширення інновацій шляхом об'єднання зусиль суб'єктів у сфері бізнесу, освіти та науково-дослідної роботи. EIT надає підтримку українським новаторам за допомогою низки заходів, включаючи спеціальну когорту «Rebuild Ukraine» EIT Jumpstarter, «Red Kalyna» («Червона калина»), спрямовану на проблематиці визнання українських жінок-підприємців, а також EIT Action to Support the Innovation Capacity of higher education institutions [34].

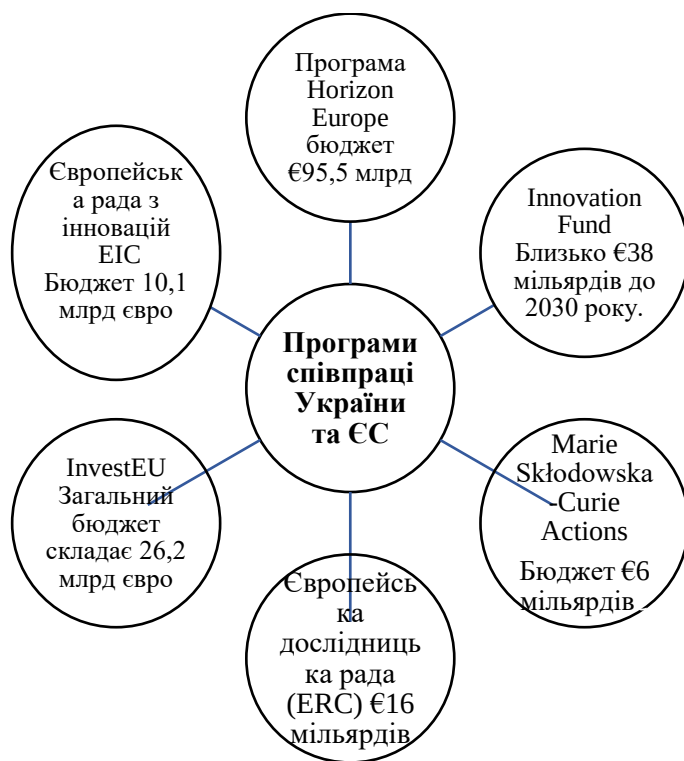

Рис. 2.3. Програми Україна- ЄС в інноваційно-інвестиційній діяльності

*побудовано автором

Окрім нових ініціатив, оголошених сьогодні, впроваджені такі ініціативи, як EURIZON Fellowship Programme for Ukraine та ERC4Ukraine, а також MSCA4Ukraine – механізм надання стипендій в розмірі фінансування 25 мільйонів євро в рамках Програми імені Марії Склодовської-Кюрі (підтримує мобільність дослідників, співпрацю та обмін знаннями. Бюджет: €6,6 мільярда на 2021–2027 роки) для переміщених українських дослідників.

Таблиця 2.1.

Інноваційно-інвестиційна діяльність між Україною та ЄС

Назва програми	Роки дії	Бюджет програми, €	Кількість інвестицій ЄС в Україну, €	Галузь	Основні дані
Horizon Europe	2021-2027	95,5 млрд	Понад 100 млн (наукові проекти)	Наука та інновації	Фінансування інноваційних досліджень у різних галузях, гранти та проекти
Європейська рада з інновацій (European Innovation Council, EIC)	2014-2027	10,1 млрд	Проекти, гранти	Робототехніка, медичні технології та блокчейн	Комерціалізація дослідницьких результатів
Innovation Fund	2020-2030	38 млрд	В рамках проектів (дані варіюються)	Екологія та клімат	Низьковуглецеві технології, зелена енергетика, декарбонізація
ERA4Ukraine	2022-наразі	Частина Horizon Europe	Цільова підтримка науковців	Наука та мобільність дослідників	Підтримка українських науковців через стипендії та гранти
European Investment Bank (EIB)	2007-наразі	Понад 7 млрд (в Україні)	7 млрд (інфраструктура та бізнес)	Інфраструктура, енергетика, бізнес	Фінансування ключових проектів у транспорті, енергетиці, відбудові

*побудовано автором

Програми ЄС є потужними інструментами для розвитку інновацій в Україні. Horizon Europe забезпечує підтримку великих наукових проектів, Innovation Fund і EIC сприяють розвитку "зелених" та технологічних стартапів, а

COST та EU4Innovation сприяють міжнародній інтеграції. Використання цих інструментів є ключем до прискорення інноваційного розвитку України.

2.3. Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Співпраця України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності має значний потенціал, але водночас стикається з низкою викликів, що стримують реалізацію цього потенціалу. У цьому підрозділі проаналізовано основні проблеми, які впливають на співпрацю, а також визначено перспективи для її розвитку.

Однією з головних проблем є низький рівень фінансування науково-дослідних та інноваційних проєктів з боку держави. За даними Державної служби статистики України про витрати на наукову діяльність - частка ВВП України, яка спрямовується на дослідження та розробки, становить близько 0,5%, що значно нижче за середньоєвропейський рівень у 2-3 % [17]. Через це багато перспективних ініціатив не отримують належної підтримки, а їх реалізація залежить від зовнішніх грантів та інвестицій. Недостатнє фінансування змушує українські компанії та дослідницькі установи покладатися на зовнішні гранти, зокрема програми ЄС. Хоча це дає змогу брати участь у міжнародних ініціативах, воно також створює ризик залежності від зовнішніх джерел фінансування.

У Законі України «Про державні цільові програми» не враховано низку основних принципів програмного цільового управління, навіть немає згадки про органи управління програмами, чим порушується принцип керованості програм. Покладення контролю за виконанням Державних цільових програм на Кабінет Міністрів України, державних замовників і керівника програми, не вирішують питання організації, координації та оперативного контролю, які, згідно з кращим досвідом практичного формування і реалізації цільових програм, мають

покладатися на координаційні (науково-технічні) ради та головні наукові організації (головних розробників) програм [35, с. 22].

Також відсутність достатньої кількості кластерів у регіонах обмежує можливості для розвитку місцевих інноваційних екосистем і знижує конкурентоспроможність малих міст. Інноваційна інфраструктура, яка включає технопарки, акселератори та інкубатори, є основою для розвитку інноваційного бізнесу. Однак в Україні кількість таких об'єктів є обмеженою, і більшість із них зосереджені в Києві та кількох інших великих містах. Наприклад, UNIT.City, який є одним із провідних інноваційних парків, не може задовольнити потреби всієї країни.

Ще однією проблемою в Україні є розрив між академічними дослідженнями та бізнес-середовищем. Університети та дослідницькі установи часто працюють ізольовано від підприємницького сектору, що ускладнює впровадження наукових розробок у комерційне середовище. В Україні недостатньо розвинений механізм комерціалізації наукових розробок. Академічні установи часто працюють ізольовано від бізнесу, що ускладнює перетворення наукових ідей на інноваційні продукти або послуги. У країнах ЄС цей процес інтегрований завдяки потужній підтримці з боку держави, приватного сектору та інноваційних програм. У країнах ЄС ця проблема вирішується за допомогою ефективних механізмів трансферу технологій, створення центрів інновацій та активної участі приватного сектора у фінансуванні наукових досліджень. В Україні такі механізми знаходяться на початковому етапі розвитку.

Таблиця 2.2.

**Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС у сфері
інноваційно-інвестиційної діяльності**

Показник	Дані для України	Дані для ЄС	Проблеми співпраці	Перспективи співпраці
Інвестиції в інноваційні проекти	1,5 млрд дол. США (2023)	300 млрд євро (за 2022 рік)	Недостатній рівень внутрішніх інвестицій; низька кількість українських	Підвищення інвестиційної привабливості України через реформування

			стартапів на європейському ринку	інфраструктури та правової бази
Продуктивність науково-дослідницької діяльності (R&D)	0,5% ВВП (2022)	2,3% ВВП (2022)	Недофінансування наукових досліджень; відтік кадрів	Поглиблення науково-технічної співпраці з європейськими університетами та науковими центрами
Прямі іноземні інвестиції (ПІІ)	20,5 млрд дол. США (на 2023 рік)	7,5 трлн євро (на 2023 рік)	Нестабільність економічного середовища; військова ситуація	Розширення інвестицій у високотехнологічні та екологічно чисті проекти
Експорт інноваційної продукції	1,8 млрд дол. США (2023)	250 млрд євро (2023)	Відсутність широкої інтернаціоналізації українських інновацій	Розвиток ринків для українських інновацій в ЄС, створення кластерів
Державна підтримка інновацій	Програма "Держава для бізнесу" (від 2022 р.)	Horizon Europe (7,8 млрд євро на 2023 р.)	Недостатнє співфінансування з боку держави; бюрократичні бар'єри	Розширення програм фінансування інновацій, включення українських компаній у програми Horizon
Доступ до технологій та знань	Підписання угод з ЄС в рамках угоди про асоціацію	Високий рівень доступу до передових технологій	Відсутність стратегічних партнерств в окремих галузях	Технічне співробітництво через спільні проекти, обмін досвідом
Рівень цифровізації економіки	48% (за 2023 р.)	68% (за 2023 р.)	Технічний відстав від ЄС в багатьох сферах, недостатня цифрова інфраструктура	Поглиблення цифрової трансформації через підтримку європейських програм та інвестицій
Інноваційна екосистема	7 основних інноваційних хабів	200+ інноваційних хабів	Слабка координація між українськими інноваційними платформами	Створення спільних інноваційних хабів та центрів підтримки бізнесу

Геополітичні виклики, зокрема війна в Україні, суттєво ускладнюють умови для інвестиційної діяльності. Ризики для іноземних інвесторів залишаються високими, що стримує надходження прямих іноземних інвестицій,

навіть у перспективні галузі. Війна та нестабільна економічна ситуація значно підвищили рівень ризиків для іноземних інвесторів. Багато європейських компаній утримуються від співпраці з українськими партнерами через невизначеність правового середовища, можливість втрати активів та інфраструктурні проблеми.

Наприклад, за даними Світового банку, прямі іноземні інвестиції в Україну скоротилися на понад 30% у 2022 році, хоча певні проєкти в ІТ-секторі та енергетиці все ж залишилися привабливими для інвесторів [36].

Велика частина цих інвестицій була спрямована на ІТ-сектор та енергетику, які залишаються привабливими для інвесторів завдяки високій технологічності та стратегічній важливості галузей. Попри скорочення, окремі міжнародні компанії, як-от Nestle та Bayer, продовжують інвестувати в Україну навіть у складних умовах, що свідчить про стійкість окремих секторів економіки та перспективи для післявоєнного відновлення.

Також складність отримання дозволів, нестабільність законодавства та високий рівень бюрократії знижують ефективність залучення іноземних інвесторів у сферу інновацій. Складність адміністрування проєктів, бюрократичні перепони та непрозоре регуляторне середовище створюють додаткові труднощі для іноземних інвесторів та учасників програм ЄС. Наприклад, складні процедури подачі заявок на отримання грантів або довготривалі процеси реєстрації бізнесу можуть відлякувати потенційних партнерів.

Перспективи співпраці України та ЄС відкриваються через доступ до європейських програм, таких як Horizon Europe, ERA4Ukraine та Innovation Fund, які забезпечують українським дослідникам і компаніям можливості для фінансування, інтеграції в міжнародні інноваційні мережі та обміну передовими технологіями. Участь України в таких програмах відкриває широкі можливості для залучення фінансування, інтеграції в європейський інноваційний простір та налагодження партнерських відносин із країнами ЄС. Ці програми допомагають

українським науковцям, стартапам та підприємствам виходити на міжнародний рівень.

Україна має значний потенціал у сферах ІТ, енергетики, агротехнологій та біотехнологій. Співпраця з європейськими партнерами може сприяти розвитку цих галузей через залучення інвестицій, передачу технологій та доступ до передових практик. Україна має сильні позиції у галузях ІТ, блокчейну, агротехнологій та біотехнологій. Співпраця з ЄС сприяє залученню інвестицій у ці сектори, а також інтеграції українських компаній у глобальні ринки.

Українські ІТ-компанії вже є активними учасниками європейських програм акселерації, таких як EIT Digital, що дозволяє стартапам отримувати доступ до інвестицій, інкубаційних програм і технологічної експертизи. Зростання кількості українських стартапів та їх вихід на міжнародний ринок за підтримки європейських акселераторів та інкубаторів, таких як Boost EU, створює нові можливості для залучення інвестицій. Європейські акселератори та інкубатори вже допомагають українським стартапам виходити на міжнародний ринок. Успішні приклади, як-от Grammarly чи Petcube, демонструють високу конкурентоспроможність українських розробників. Подальший розвиток стартап-екосистеми забезпечить Україні нові робочі місця та підвищить її інноваційний потенціал.

Завдяки підтримці Європейського інвестиційного банку та інших європейських партнерів, в Україні реалізуються проєкти модернізації енергетичної, транспортної та інноваційної інфраструктури. Це створює умови для розвитку інноваційної діяльності навіть у регіонах.

Після завершення війни ЄС може відігравати ключову роль у відновленні України, зокрема через фінансування інноваційних проєктів у сфері відновлюваної енергетики, будівництва та цифровізації. Інтеграція цих проєктів у загальноєвропейські ініціативи сприятиме сталому економічному розвитку країни. Зокрема, програми InvestEU та підтримка з боку Європейського інвестиційного банку допоможуть профінансувати проєкти, які спрямовані на модернізацію української економіки та створення умов для стійкого розвитку.

Висновки до розділу 2

Аналіз поточного стану інноваційної діяльності в Україні виявив суперечливу картину. З одного боку, країна має значний науково-технічний потенціал, розвинений ІТ-сектор та інтерес міжнародних партнерів, зокрема ЄС. З іншого боку, інноваційна діяльність стикається з низкою серйозних викликів: недостатнім фінансуванням досліджень та розробок, складними бюрократичними процедурами, відтоком кваліфікованих кадрів за кордон та нестабільністю економічного середовища. Ці фактори гальмують розвиток інноваційної екосистеми та ускладнюють залучення інвестицій.

Незважаючи на виклики, Україна має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності. Для його реалізації необхідно зосередити зусилля на вирішенні таких проблем, як: збільшення фінансування досліджень, спрощення процедур для інвесторів, створення сприятливого клімату для розвитку стартапів та підтримка міжнародної співпраці. Реалізація цих заходів дозволить Україні стати більш конкурентоспроможною на світовому ринку та забезпечити стійке економічне зростання.

Співпраця України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності має значний потенціал для зростання. Ефективне використання програм ЄС, розвиток інноваційної інфраструктури та стимулювання співпраці між наукою і бізнесом можуть перетворити Україну на важливого гравця в європейському інноваційному просторі. Подальше зміцнення партнерства з ЄС також стане важливим фактором економічного відновлення та модернізації країни.

Розділ 3. Перспективи розвитку співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності

3.1. Пріоритетні напрями інноваційного співробітництва.

Інноваційне співробітництво між Україною та ЄС є стратегічно важливим для економічного розвитку та технологічної інтеграції країни до європейського простору. Основні напрями цього співробітництва зосереджуються на високотехнологічних галузях, що відповідають глобальним викликам і потребам, та націлені на залучення інвестицій у науку й технології. У цьому розділі проаналізовано ключові пріоритети, які формують перспективи співпраці.

Представлено таблицю, що містить аналіз основних пріоритетів, які визначають перспективи співпраці.

Таблиця 3.1.

Ключові напрями та переваги інноваційного співробітництва між Україною та ЄС

Напрямок співробітництва	Ключові ініціативи	Переваги для України
Цифровізація	Програми Horizon Europe, Digital Europe, розвиток ІТ-сектора, 5G, електронне урядування.	Інтеграція до європейських ринків, залучення інвестицій, модернізація економіки.
Кібербезпека	Ініціативи Digital Europe для захисту критичної інфраструктури.	Підвищення захищеності інфраструктури, розвиток цифрових технологій.
Енергетика	Innovation Fund, розвиток поновлюваних джерел енергії, електротранспорт.	Інвестиції в зелену енергетику, зменшення вуглецевих викидів.
Сільське господарство	Точне землеробство, автоматизація фермерств, Horizon Europe.	Інновації в агросекторі, підвищення продуктивності.
Медицина	Персоналізована медицина, діагностика, Horizon Europe.	Розробка інновацій у біотехнологіях, співпраця з європейськими компаніями.

Стартапи	EIC Accelerator, InvestEU, підтримка стартап-екосистеми.	Доступ до інвестицій, створення нових робочих місць.
----------	--	--

*сформовано автором

Цифровізація є основою технологічного прогресу та економічного розвитку. В умовах глобальної цифрової трансформації Європейський Союз приділяє особливу увагу створенню інноваційної екосистеми, де цифрові технології відіграють ключову роль. Для України співпраця з ЄС у цій сфері має стратегічне значення, оскільки цифровізація відкриває можливості для модернізації економіки, інтеграції до європейських ринків і залучення інвестицій. Одним із головних напрямів співробітництва є цифрова трансформація та розвиток ІТ-сектору.

Європейський Союз активно підтримує цифровізацію через програми, як-от Horizon Europe та Digital Europe, надаючи фінансування для проєктів, спрямованих на:

- розвиток штучного інтелекту (AI);
- кібербезпеку;
- створення цифрових хмарних платформ для малого і середнього бізнесу;
- впровадження big data та аналітики у виробничі процеси.

В умовах посилення кіберзагроз питання безпеки інформації набуває особливого значення. ЄС реалізує ініціативи для зміцнення кібербезпеки, і Україна як партнер бере участь у спільних проєктах, спрямованих на захист критичної інфраструктури та розробку інноваційних рішень для цифрового захисту.

Європейська комісія фінансує проєкти з кібербезпеки в рамках програми Digital Europe, яка сприяє впровадженню передових технологій у цій галузі [37].

Спільний цифровий ринок є однією з найбільших ініціатив ЄС, спрямованою на створення єдиної платформи для цифрової торгівлі, спільних інновацій і взаємодії бізнесів. Участь України в програмах EU4Digital та Digital

Europe відкриває можливості для інтеграції національної цифрової інфраструктури до європейської, що сприяє полегшенню транскордонного доступу до технологій і цифрових послуг.

Технології 5G є ключовими для забезпечення високошвидкісного інтернету та підтримки інтернету речей (IoT). Україна співпрацює з ЄС у реалізації пілотних проєктів з розбудови мережі 5G та створення цифрових платформ для малих і середніх підприємств. У рамках програми Horizon Europe підтримуються проєкти, спрямовані на впровадження 5G для логістики, транспорту й охорони здоров'я.

Україна є одним із лідерів у розробці цифрових послуг для громадян, зокрема через платформу "Дія", яка отримала міжнародне визнання. Співпраця з ЄС сприяє адаптації європейських стандартів у сфері електронного урядування, що підвищує прозорість державних послуг і доступ громадян до цифрових сервісів

Україна може стати важливим партнером у створенні інноваційних рішень для цифровізації промисловості ЄС, забезпечуючи співпрацю у сфері розробки програмного забезпечення та інфраструктурних технологій.

ЄС приділяє особливу увагу досягненню кліматичної нейтральності до 2050 року, а Україна, як партнер у рамках Європейського зеленого курсу, може зробити свій внесок у розвиток сталих енергетичних технологій.

Програма Innovation Fund, одна з найбільших ініціатив ЄС у сфері клімату, підтримує проєкти, що стосуються:

- розвитку поновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, воднева енергетика);
- впровадження технологій зменшення вуглецевих викидів;
- створення інфраструктури для електротранспорту.

Кліматичні Інноваційні Ваучери є складовою програми ЄБРР «Центр трансферу фінансів та технологій у сфері зміни клімату» (FINTECC), що підтримується ЄС через ініціативу EU4CLIMATE. Проєкт реалізується консорціумом на чолі з greencubator за участю CIVITTA. ЄБРР є найбільшим

міжнародним фінансовим інвестором в Україні. Європейський Союз підтримує FINTECC у країнах Східного партнерства як частину своєї ініціативи EU4CLIMATE, забезпечуючи грантову підтримку у 15, 4 млн. євро, у тому числі «Кліматичні Інноваційні Ваучери» в Україні. EU4CLIMATE націлений на підтримку країн Східного партнерства у виконанні їх кліматичних зобов'язань та впровадженні політик і активностей чутливих до клімату [38].

Україна вже робить кроки в цьому напрямі, зокрема шляхом залучення інвестицій у сонячні та вітрові електростанції. Окрім того, країна має значний потенціал у впровадженні технологій зберігання енергії, що відповідають європейським стандартам.

Україна, будучи одним із найбільших постачальників сільськогосподарської продукції в ЄС, має великі можливості для впровадження інновацій у сільському господарстві. Основні напрямки співпраці включають:

- впровадження точного землеробства за допомогою дронів і супутникових технологій;
- створення генетично модифікованих культур, які відповідають стандартам ЄС;
- автоматизацію та цифровізацію фермерських господарств.

Програми, такі як Horizon Europe, передбачають фінансування проєктів, пов'язаних із продовольчою безпекою, сталим сільським господарством та біоекономікою, що дозволяє Україні інтегрувати свої агротехнологічні розробки до європейського ринку.

Розвиток медичних технологій є ще одним важливим напрямом співпраці між Україною та ЄС. Horizon Europe підтримує проєкти, спрямовані на розробку інновацій у сфері:

- персоналізованої медицини;
- створення нових діагностичних технологій;
- виробництва вакцин та антивірусних препаратів

Україна може запропонувати конкурентоспроможні розробки в галузі біотехнологій завдяки науковому потенціалу своїх дослідницьких інститутів, а також співпраці з європейськими медичними компаніями.

Українська стартап-екосистема стрімко зростає, особливо в таких сферах, як штучний інтелект, фінтех, блокчейн і e-commerce. Завдяки підтримці програм EIC Accelerator та InvestEU, українські стартапи мають доступ до європейських акселераторів, інвестиційних фондів та платформ для масштабування бізнесу.

Наприклад, українські проєкти Grammarly, Petcube та People.ai вже стали прикладами успішної інтеграції до міжнародного ринку, отримуючи підтримку з боку європейських інвесторів. Подальший розвиток стартапів може забезпечити створення нових робочих місць та залучення іноземного капіталу.

Нами запропоновано ключові напрями інноваційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом (табл.3.2.). Ці напрями спрямовані на інтеграцію новітніх технологій, розвиток науки та спільне вирішення глобальних викликів.

Таблиця 3.2.

Пріоритетні напрями інноваційного співробітництва України та ЄС

Напрямок	Опис
Дослідження та розробки	Спільні наукові програми, фінансування інноваційних стартапів, розвиток лабораторій для проведення досліджень.
Цифровізація	Інтеграція цифрових технологій в управління, створення платформ для електронного врядування, підтримка IT-стартапів.
Зелена енергетика	Розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та гідроенергетика, спільні дослідження у сфері водневих технологій.
Енергоефективність	Впровадження технологій енергозбереження, модернізація будівель, створення інфраструктури для зниження споживання енергії.
Освіта та наука	Обмін студентами, створення спільних освітніх програм, участь у міжнародних освітніх проєктах.
Кліматична нейтральність	Спільна розробка технологій для зменшення викидів вуглекислого газу, адаптація до змін клімату.
Інноваційне сільське господарство	Розвиток точного землеробства, використання дронів для моніторингу полів, впровадження автоматизації в аграрній сфері.
Біотехнології та медична інновація	Розвиток цифрової медицини, біоінженерія, дослідження генетичних технологій для лікування захворювань.
Розумна інфраструктура	Створення 'розумних' міст, впровадження технологій для управління транспортними потоками та комунікаціями.

*побудовано автором

Пріоритетні напрями інноваційного співробітництва між Україною та ЄС є багатовимірними та охоплюють ключові сектори економіки. Інтеграція до європейських програм дозволяє Україні не лише отримувати фінансування, але й розвивати стратегічні партнерства. Реалізація цих напрямів сприятиме модернізації української економіки, підвищенню її конкурентоспроможності та інтеграції до глобальних інноваційних процесів.

3.2. Подолання бар'єрів і створення сприятливих умов для інвестицій між Україною та ЄС

Відносини між Україною та Європейським Союзом (ЄС) продемонстрували значний потенціал у співробітництві, особливо в таких секторах, як технології, енергетика та інфраструктура. Однак такі проблеми, як регуляторні бар'єри, економічна нестабільність і геополітичні ризики, часто заважають прогресу. Щоб скористатися можливостями, обидві сторони активно працюють над стратегіями подолання цих перешкод і створення сприятливих умов для інвестицій.

З огляду на триваючу загарбницьку війну з боку Росії, Україна стикається з дедалі більшою руйнацією дослідницької інфраструктури, матеріально-технічними та фінансовими труднощами у підтримці дослідницької діяльності в країні, а також з швидким витоком мізків.

9 червня 2022 року набула чинності Угода про приєднання України до Horizon Europe, програми ЄС з досліджень та інновацій (2021-2027), а також до Програми досліджень і навчання Євратому (2021-2025). Українські дослідницькі та інноваційні суб'єкти можуть повноцінно брати участь у цих програмах на рівних умовах з суб'єктами з країн-членів ЄС. Договір діє із 1 січня 2021 року. [39].

Одним із ключових викликів для залучення інвестицій між Україною та ЄС є усунення *регуляторних бар'єрів та гармонізація законодавства*. Відмінності у

стандартах, тривалі адміністративні процедури та відсутність прозорості відлякують інвесторів. Гармонізація нормативної бази з вимогами ЄС у межах Угоди про асоціацію та зони вільної торгівлі відкриває українським підприємствам доступ до європейських ринків, сприяє зменшенню адміністративних перепон і впровадженню стандартів прозорості та якості. Важливим аспектом є боротьба з корупцією та створення чесного конкурентного середовища, зокрема через роботу таких інституцій, як НАБУ. Комплексний підхід до реформ забезпечує усунення бар'єрів, залучення інвестицій, підвищення конкурентоспроможності та інтеграцію України в глобальну економіку.

Економічна нестабільність, посилена війною, стримує розвиток України та знижує інвестиційну привабливість. Коливання валютного курсу, інфляція, бюджетний дефіцит і обмежений доступ до міжнародних ринків створюють атмосферу невизначеності, що перешкоджає довгостроковим стратегіям. Для залучення інвестицій необхідна стабілізація економіки через макроекономічні реформи, узгоджені з МВФ, контроль за інфляцією, стабілізацію валюти та ефективне витрачання бюджету. Важливу роль відіграє підтримка ЄС, включаючи програми макрофінансової допомоги, які допомагають покривати бюджетний дефіцит і фінансувати реформи. Стабілізація повинна супроводжуватися зміцненням правової бази, боротьбою з корупцією та забезпеченням прозорості, що створить передумови для довгострокового економічного зростання та залучення інвестицій.

Нерозвинена інфраструктура є одним із головних викликів для економіки України, обмежуючи транскордонну торгівлю та інвестиції. Відсутність сучасної транспортної, цифрової та енергетичної інфраструктури ускладнює інтеграцію до європейського економічного простору. Для вирішення проблем потрібні масштабні інвестиції та стратегічні проєкти. Ключовим напрямом є співпраця з ЄС, зокрема через Європейський інвестиційний банк, який фінансує розвиток транспортних мереж, цифрових технологій і енергетики. Участь у програмах TEN-T і Connecting Europe Facility сприяє інтеграції української транспортної

системи до європейської, модернізації транспортних коридорів і портів, покращуючи логістику та зменшуючи витрати. Розвиток екологічної інфраструктури, зокрема енергозбереження та відновлюваних джерел, важливий для сталого розвитку та євроінтеграції. Системний підхід допоможе усунути бар'єри для торгівлі й інвестицій та зміцнити позиції України як транзитного вузла між Європою та Азією.

Геополітична нестабільність через триваючий конфлікт створює невизначеність для інвесторів, ускладнюючи залучення капіталу та планування. Політичні ризики, зокрема загрози безпеці й труднощі економіки, змушують бізнес обережно підходити до участі в українському ринку. Для мінімізації ризиків необхідні інвестиційні гарантії, такі як механізми Європейського фонду сталого розвитку (EFSD) та страхування від політичних ризиків, що сприяють залученню капіталу. Ініціативи з відновлення постраждалих регіонів, зокрема запропонована ЄС «Платформа реконструкції України» [40], допомагають відбудовувати критичну інфраструктуру та слугують сигналом стабільності для бізнесу. Дипломатичні зусилля для досягнення миру, співпраця з міжнародними партнерами та поглиблення зв'язків із ЄС і НАТО також є важливими для формування сприятливого інвестиційного клімату.

Для покращення *інвестиційного клімату* Україна має впроваджувати реформи, спрямовані на спрощення податкової системи та посилення правового захисту інвесторів. Спрощення податкового адміністрування зменшує регуляторні бар'єри, забезпечуючи передбачуване середовище для бізнесу. Реформи правової бази гарантують захист прав інвесторів, зокрема через покращення судової системи та створення незалежних механізмів для вирішення спорів. Автоматизація податкових процесів та електронні сервіси підвищують прозорість і знижують корупційні ризики. Такий комплексний підхід сприяє залученню капіталу, стабільності економіки та інтеграції України у глобальні ринки.

У таблиці наведено основні напрями реформ, спрямованих на подолання бар'єрів та створення сприятливих умов для залучення інвестицій між Україною

та Європейським Союзом. Графік нижче демонструє відсоткове виконання ключових ініціатив.

Таблиця 3.3.

Основні напрями реформ для залучення інвестицій між Україною та ЄС

Напрямки реформ	Відсоток виконання (%)
Гармонізація законодавства	70%
Інфраструктурні проекти	55%
Антикорупційні заходи	60%
Інвестиційні гарантії	50%
Податкові реформи	65%
Реконструкція після конфлікту	45%

*побудовано за даними [41]

Наведений графік (мал.3.1.), демонструє відсоткове виконання ключових ініціатив для створення сприятливих умов інвестицій між Україною та ЄС. Він відображає прогрес у різних напрямках реформ, таких як гармонізація законодавства, інфраструктурні проекти та антикорупційні заходи.

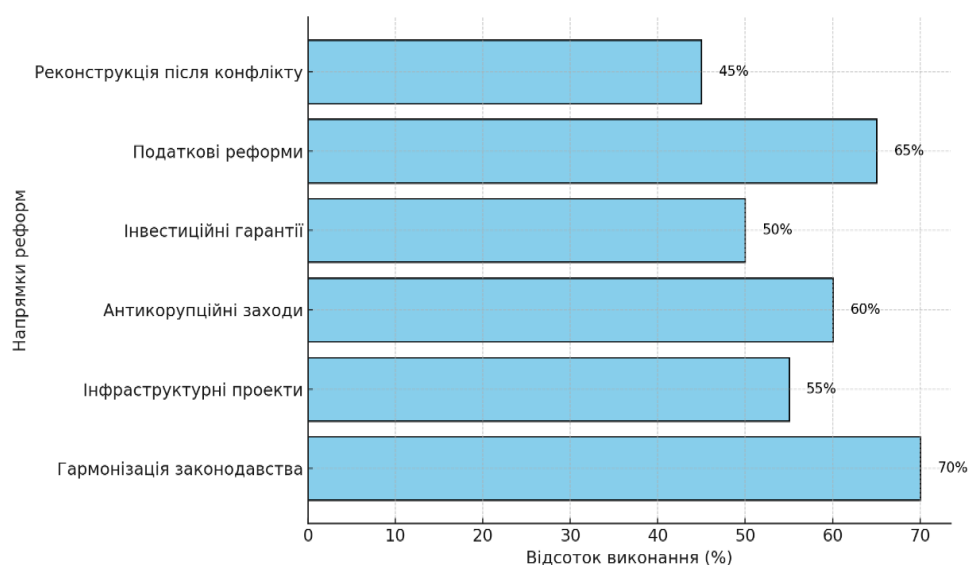

Рис. 3.1. Відсоткове виконання ключових ініціатив для створення сприятливих умов інвестицій між Україною та ЄС

*побудовано автором

Хоча виклики залишаються, спільні зусилля України та ЄС прокладають шлях до більш сприятливого інвестиційного середовища. Усуваючи нормативні прогалини, стабілізуючи економіку та сприяючи інноваціям, Україна може залучити стійкі інвестиції, які принесуть користь обом сторонам. Продовження співпраці буде ключовим для реалізації повного потенціалу цього партнерства.

3.3. Перспективні напрями інтеграції України в європейський інноваційний простір

Інтеграція України до європейського інноваційного простору є одним із ключових завдань сучасної державної політики. Цей процес відкриває значні можливості для економічного, технологічного та соціального розвитку країни, сприяє посиленню конкурентоспроможності та формує фундамент для сталого зростання. Розглянемо основні перспективні напрями інтеграції України в європейський інноваційний простір.

1. Участь України в європейських науково-дослідних програмах

Одним із ключових інструментів є програма Horizon Europe, яка замінила Horizon 2020. Україна вже активно залучена до цієї програми завдяки Угоді про асоціацію з ЄС, яка надає нашій країні можливість співпрацювати на рівні з державами-членами. Важливим напрямом є збільшення кількості українських проєктів, що отримують фінансування через Horizon Europe. Це можливо шляхом:

- 1) підвищення кваліфікації науковців у написанні грантових заявок;
- 2) забезпечення консультаційної підтримки на рівні університетів та науково-дослідних установ;
- 3) творення інформаційних центрів для поширення знань про програми ЄС.

Окрім Horizon Europe, перспективними залишаються інші ініціативи, такі як Creative Europe та програми регіонального співробітництва, спрямовані на культурні та освітні інновації.

2. Розвиток інноваційної інфраструктури та створення технологічних кластерів

Для інтеграції України в європейський інноваційний простір необхідно розвивати інфраструктуру, що сприяє створенню нових технологій. Європейський досвід показує, що технопарки, інноваційні хаби та науково-дослідні центри відіграють важливу роль у залученні інвестицій і стимулюванні розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ).

Україна вже має певний досвід у створенні технопарків, але для досягнення європейського рівня потрібні такі заходи (табл.3.3.):

Таблиця 3.3.

Заходи для досягнення європейського рівня технопарків в Україні

Заходи	Опис
Співпраця з європейськими партнерами у створенні спільних центрів R&D	Розвиток спільних проєктів у сфері досліджень та розробок з метою підвищення конкурентоспроможності України.
Формування інноваційних кластерів у стратегічних галузях	Інноваційні кластери у таких галузях, як ІТ, агротехнології, зелена енергетика та біотехнології.
Залучення грантових програм ЄС для будівництва інноваційної інфраструктури	Фінансова підтримка з боку ЄС для створення необхідної інфраструктури та її ефективного функціонування.
Адаптація європейських кластерних моделей до українських умов	Прикладом може бути Кембриджський технологічний кластер у Великій Британії.

3. Гармонізація законодавства у сфері інноваційної діяльності

Європейський інноваційний простір базується на чітких стандартах, що регулюють науку, інтелектуальну власність та інвестиції. Для інтеграції України необхідно гармонізувати національне законодавство з нормами ЄС, реформувати захист інтелектуальної власності, створити дієву правову базу для авторських прав, патентів і торгових марок, а також зміцнити регулювання публічно-приватного партнерства. Це сприятиме залученню інвестицій, розвитку інновацій і співпраці з європейськими компаніями.

Ключовими кроками є реформи освіти та науки, адаптація програм до стандартів ЄС, інтеграція вчених у європейські дослідницькі програми та

впровадження цифрових інструментів, таких як платформи для реєстрації патентів і управління проєктами. (рис.3.2.).

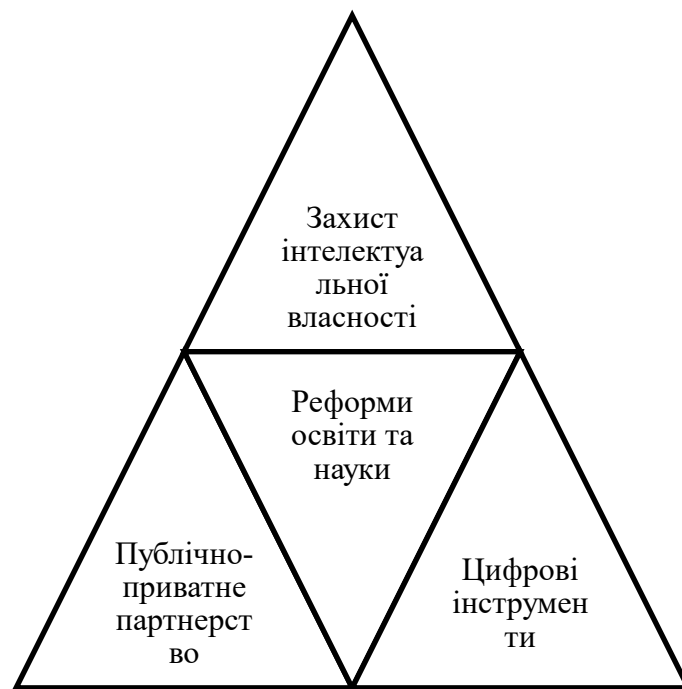

Рис. 3.2. Схема гармонізації законодавства

*побудовано автором

4. Розвиток людського капіталу та академічної мобільності

Розвиток людського капіталу та академічної мобільності є ключовим для впровадження новітніх технологій і наукових досліджень. Програми на кшталт Erasmus+ допомагають українським студентам і викладачам отримувати досвід у європейських університетах, освоювати передові методики та обмінюватися інноваційними ідеями.

Для ефективності академічної мобільності необхідно розширювати участь українських університетів у європейській освітній мережі, впроваджувати європейські стандарти у навчальні програми та стимулювати повернення талановитих випускників. Створення умов для роботи в науково-дослідній сфері з конкурентними зарплатами та доступом до сучасних ресурсів допоможе зберегти людський потенціал і сприятиме інтеграції України в глобальну наукову спільноту.

5. Впровадження зеленої енергетики та екологічних інновацій

Впровадження зеленої енергетики та екологічних інновацій є важливим напрямом інтеграції України до ЄС і боротьби зі зміною клімату. Україна має значний потенціал для розвитку відновлюваної енергетики, зокрема сонячної, вітрової та біоенергетики, що дозволить зменшити залежність від викопного палива і стимулювати технологічний прогрес. Екологічна модернізація промисловості та впровадження безвідходних технологій сприятимуть зниженню викидів і підвищенню енергоефективності. Участь у програмах ЄС, таких як European Green Deal, надає можливість залучення інвестицій та доступу до інноваційних технологій. Збереження водних ресурсів, очищення земель і розвиток зеленої мобільності, включаючи електротранспорт, є ключовими для покращення екологічної ситуації в Україні. Ці заходи забезпечать сталий розвиток і наближення до екологічних стандартів ЄС.

Таким чином, для успішної інтеграції України в європейський зелений простір важливо зосередитися на розвитку відновлюваних джерел енергії, екологічній модернізації промисловості, участі в європейських програмах зі скорочення викидів та адаптації до змін клімату, а також на розвитку інноваційних технологій, які забезпечать сталий розвиток країни та її економічну конкурентоспроможність на європейському та світовому рівнях.

Висновки до 3 розділу

Інтеграція України в європейський інноваційний простір - це багатогранний і складний процес, що потребує комплексного підходу. Участь у європейських програмах, розвиток інноваційної інфраструктури, гармонізація законодавства та підтримка людського капіталу є основними напрямками, які здатні забезпечити ефективну інтеграцію. Успішна реалізація цих кроків дозволить Україні зміцнити свою позицію в міжнародному інноваційному просторі, підвищити рівень конкурентоспроможності та створити умови для сталого економічного розвитку. Важливо, щоб інтеграція стала не лише політичним курсом, але й реальною можливістю для розвитку науки, бізнесу та суспільства.

Інтеграція України в європейський інноваційний простір створює значні економічні перспективи. Одним із ключових ефектів є залучення іноземних інвестицій, які сприятимуть розвитку високотехнологічних галузей економіки. Участь у програмах Horizon Europe дозволяє не лише фінансувати дослідження, а й створювати нові робочі місця, підвищуючи рівень зайнятості в країні. Крім того, партнерство з європейськими технологічними компаніями сприятиме збільшенню обсягів експорту українських товарів і послуг до країн ЄС, особливо в секторах ІТ, агротехнологій та зеленої енергетики.

Відновлювані джерела енергії є одним із основних напрямів співробітництва України та ЄС у рамках Європейського зеленого курсу. Україна має значний потенціал у виробництві сонячної та вітрової енергії, що підтверджується успішними пілотними проєктами на півдні країни. Співпраця з ЄС у впровадженні новітніх енергетичних технологій дозволить скоротити залежність від традиційних джерел енергії та створить умови для зменшення викидів CO₂. Інвестиції у відновлювану енергетику також сприятимуть створенню нових робочих місць, зокрема у сферах інженерії та будівництва.

Європейський Союз активно інвестує в освітні та наукові програми, які підтримують співпрацю між університетами та науковими установами. Програми, такі як Erasmus+ та Marie Skłodowska-Curie Actions, надають

можливість українським науковцям і студентам отримувати досвід у провідних європейських установах. Це не лише підвищує якість освіти в Україні, але й сприяє адаптації передових технологій та ідей у науково-дослідницьку діяльність. Збільшення кількості двосторонніх проєктів у сфері освіти дозволить Україні швидше інтегруватися в європейську наукову спільноту.

ВИСНОВКИ

Магістерська робота була присвячена аналізу співробітництва України та Європейського Союзу у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності, що є надзвичайно актуальним у контексті сучасних глобальних викликів і потреби в прискореному розвитку інноваційної економіки України.

У першому розділі, присвяченому теоретичним основам інноваційно-інвестиційної діяльності, було розглянуто основні поняття та складові цієї діяльності, а також роль міжнародного співробітництва в стимулюванні інноваційних процесів. Визначено, що інноваційно-інвестиційна діяльність є важливим драйвером економічного зростання, забезпечуючи впровадження новітніх технологій, розвитку бізнесу та залучення інвестицій.

У другому розділі було проведено аналіз стану співробітництва України та ЄС у зазначеній сфері. Визначено, що хоча Україна має певний потенціал для розвитку інновацій, існують значні виклики, такі як недостатня інфраструктура для підтримки інновацій, слабка співпраця між науковими та бізнесовими середовищами, а також проблеми із залученням інвестицій. Однак, Європейський Союз пропонує численні інструменти підтримки, зокрема через програми Horizon Europe, фінансування наукових досліджень та ініціативи, спрямовані на інноваційний розвиток. Водночас, співпраця між Україною та ЄС стикається з певними бар'єрами, такими як політичні та економічні проблеми, а також необхідність адаптації українського законодавства до європейських стандартів.

У третьому розділі було розглянуто перспективи розвитку співробітництва, зокрема пріоритетні напрями, такі як зелена енергетика, цифрові технології, біотехнології та медицина. Подолання існуючих бар'єрів і створення сприятливих умов для інвестицій є критично важливими для подальшого розвитку співпраці. Прогнози на майбутнє показують, що інтеграція України в європейський інноваційний простір потребує комплексного підходу, включаючи адаптацію національної інфраструктури, підтримку науково-

дослідницьких ініціатив, а також розширення можливостей для українських стартапів та підприємців на європейських ринках.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що співробітництво України з ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності має значний потенціал для розвитку, але для його реалізації необхідно подолати низку структурних та політичних бар'єрів. Україна повинна зосередитись на інтеграції до європейського інноваційного простору, поліпшенні інвестиційного клімату та створенні сприятливих умов для бізнесу, щоб максимально використовувати можливості, які відкриваються в рамках співпраці з ЄС. Водночас, для сталого розвитку науково-технічної сфери необхідно посилити координацію між урядовими органами, науковими установами та бізнесом, забезпечуючи синергію між інноваціями та інвестиціями.